

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th March, 2026

Website: <https://econferencia.com>

O‘ZBEKISTONDA ADVOKATURA INSTITUTINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY ADVOKATLARNING O‘RNI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL

Mamadaliyeva Nargiza Shopo‘lat qizi

Termiz davlat pedagogika institute, Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish
metodikasi (huquq ta’limi) mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistonda advokatura institutini rivojlantirish jarayonida xorijiy advokatlarning va xalqaro tajribaning o‘rni qiyosiy-huquqiy tahlil asosida yoritilgan. Germaniya va AQSh advokatura tizimlari misolida advokat mustaqilligi, kasbiy malaka, etik standartlar va o‘zini-o‘zi boshqarish mexanizmlari o‘rganilgan. Tadqiqot natijasida xorijiy tajribani milliy huquqiy tizimga moslashtirish advokatura institutini modernizatsiya qilishning muhim omili ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: advokatura, xorijiy tajriba, advokat mustaqilligi, kasbiy etika, sud-huquq islohotlari, qiyosiy tahlil.

Abstract

This article analyzes the role of foreign lawyers and international legal experience in the development of the advocacy institution in O‘zbekiston. The study examines the institutional and legal foundations of the legal profession through a comparative analysis of the German and United States models. Particular attention is paid to issues of professional independence, qualification requirements, ethical standards, and institutional self-governance. The article concludes that the integration of advanced foreign practices, adapted to national

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th March, 2026

Website: <https://econferencia.com>

legal traditions, contributes to strengthening the independence and effectiveness of the advocacy system in Uzbekistan.

Keywords: advocacy, legal profession, foreign experience, professional ethics, independence of lawyers, comparative law, legal reform.

Kirish

Huquqiy demokratik davlat barpo etishda advokatura instituti alohida ahamiyat kasb etadi. Advokatlarning mustaqil faoliyati sudlov jarayonida tomonlar tengligini ta'minlash va inson huquqlarini himoya qilishning muhim kafolatidir. So'nggi yillarda O'zbekistonda sud-huquq tizimini isloh qilish jarayonida advokatura institutini mustahkamlashga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Globalizatsiya sharoitida milliy huquq tizimlarining o'zaro yaqinlashuvi xorijiy tajribani o'rganishni taqozo etadi. Xususan, rivojlangan davlatlar advokatura institutining tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini tahlil qilish O'zbekiston uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqolada qiyosiy-huquqiy tahlil, tizimli yondashuv, normativ-huquqiy hujjatlarni sharhlash hamda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar tavsiyalari va xorijiy huquqiy modellar asosida ilmiy umumlashtirish amalga oshirildi.

1. Germaniya advokatura modeli: institutsional mustaqillik va kasbiy nazorat
Germaniya advokatura tizimi mustaqillik va o'zini-o'zi boshqarish tamoyiliga asoslanadi. Advokatlar davlat organlaridan institutsional jihatdan mustaqil bo'lib, kasbiy faoliyat advokatlar palatalari orqali muvofiqlashtiriladi.
Germaniya modelining asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th March, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ikki bosqichli davlat imtihoni orqali qat'iy malaka talabi;

kuchli intizomiy javobgarlik mexanizmi;

advokatlik etikasi normalarining aniq tartibga solinishi;

advokatlarning protsessual huquqlarining kengligi.

Ushbu model advokatura mustaqilligini ta'minlash va professional standartlarni yuqori darajada belgilashda samarali tizim sifatida e'tirof etiladi.

2. AQSh advokatura modeli: raqobat va professional ixtisoslashuv

Amerika Qo'shma Shtatlari advokatura tizimi federativ xususiyatga ega. Har bir shtat advokatlik faoliyatini mustaqil tartibga soladi, biroq umumiy professional standartlar American Bar Association tomonidan ishlab chiqiladi.

AQSh modelining muhim jihatlari:

“Bar exam” orqali litsenziyalash;

professional javobgarlik sug'urtasi tizimi;

yuridik xizmatlar bozorida erkin raqobat; tor sohalar bo'yicha ixtisoslashuvning rivojlanganligi.

Mazkur model advokatura institutining bozor iqtisodiyoti sharoitida samarali faoliyat yuritish mexanizmlarini namoyon etadi.

3. O'zbekistonda advokatura institutining rivojlanishi va xalqaro hamkorlik

Bugungi kunda advokatura faoliyati O'zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasi tomonidan muvofiqlashtiriladi. So'nggi yillarda advokatlarning protsessual maqomi mustahkamlandi, ularning mustaqilligini ta'minlashga qaratilgan normativ-huquqiy bazasi takomillashtirildi. Shuningdek, Organization for Security and Co-operation in Europe va boshqa xalqaro tuzilmalar bilan hamkorlik doirasida:

advokatlar malakasini oshirish dasturlari;

etik standartlarni takomillashtirish;

inson huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirish;

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th March, 2026

Website: <https://econferencia.com>

advokatura mustaqilligini ta'minlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish ishlari olib borilmoqda. Xorijiy advokatlarning ekspert sifatidagi ishtiroki milliy tizimni zamonaviylashtirish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Muhokama

Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, Germaniya modeli institutsional mustaqillik va kasbiy nazoratga urg'u bersa, AQSh modeli bozor mexanizmlari va professional ixtisoslashuvga asoslanadi. O'zbekiston uchun ushbu ikki modelning ilg'or jihatlarini milliy huquqiy an'analar bilan uyg'unlashtirish maqsadga muvofiqdir.

Xususan:

advokatlikka kirish talablarini yanada takomillashtirish;

professional javobgarlik sug'urtasi institutini bosqichma-bosqich joriy etish;

advokatura organlarining institutsional mustaqilligini kuchaytirish;

uzluksiz kasbiy ta'lim tizimini rivojlantirish zarur.

Tadqiqot natijalari advokatura institutini rivojlantirishda xorijiy tajribaning ahamiyati yuqori ekanligini ko'rsatdi. Biroq mazkur tajribani joriy etishda milliy huquqiy tizimning o'ziga xos jihatlarini inobatga olish muhimdir. Avvalo, Germaniya modelida advokatura institutining mustaqilligi konstitutsiyaviy va institutsional kafolatlar bilan mustahkamlangan. Advokatlarning davlat organlaridan tashkiliy mustaqilligi, qat'iy malaka talablari hamda kuchli intizomiy nazorat tizimi advokatura nufuzini oshiradi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston da ham advokatura organlarining mustaqilligini yanada kuchaytirish zarurati mavjud. Biroq Germaniya modelini to'liq ko'chirish amaliy jihatdan har doim ham maqsadga muvofiq emas, chunki huquqiy tizimlarning tarixiy shakllanishi va boshqaruv mexanizmlari farqlanadi. Ikkinchi tomondan, Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasi advokatura institutining bozor mexanizmlari asosida rivojlanishini namoyon etadi. Raqobat muhiti va tor ixtisoslashuv advokatlik

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th March, 2026

Website: <https://econferencia.com>

xizmatlari sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kuchli raqobat ijtimoiy tengsizlik xavfini ham yuzaga keltirishi mumkin, ya'ni yuqori malakali advokat xizmatlari hamma uchun birdek ochiq bo'lmazligi ehtimoli mavjud. Shu bois O'zbekistonda bozor mexanizmlarini joriy etishda ijtimoiy himoya elementlarini ham saqlab qolish muhimdir. Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat — advokatura institutining xalqaro standartlarga mosligi masalasidir. Xususan, Organization for Security and Co-operation in Europe tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalarda advokatlarning mustaqilligi va kasbiy erkinligi asosiy prinsip sifatida e'tirof etiladi. Mazkur standartlarga yaqinlashish O'zbekiston advokatura tizimining xalqaro maydondagi nufuzini oshiradi. Shuningdek, xorijiy advokatlarning trening va seminarlar orqali tajriba almashinuvi ijobiy natijalar bermoqda. Biroq bunday hamkorlikning samaradorligi ko'p jihatdan milliy normativ-huquqiy bazaning takomillashuvi va institutsional islohotlarning izchilligiga bog'liq.

Umuman olganda, muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, advokatura institutini rivojlantirishda xorijiy tajriba muhim ahamiyatga ega bo'lsa-da, uni milliy sharoitlarga moslashtirish, bosqichma-bosqich joriy etish va ijtimoiy-huquqiy muvozanatni saqlash ustuvor vazifa hisoblanadi.

Xulosa

O'zbekistonda advokatura institutini rivojlantirish jarayonida xorijiy advokatlardan va xalqaro tajriba muhim ahamiyat kasb etmoqda. Germaniya va AQSh advokatura modellarining qiyosiy tahlili milliy tizimni modernizatsiya qilishda nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Xorijiy tajribani milliy huquqiy tizimga mos ravishda integratsiya qilish advokatura institutining mustaqilligini mustahkamlash, kasbiy madaniyatni oshirish va fuqarolarning huquqlarini samarali himoya qilishga xizmat qiladi. Germaniya tajribasi advokatura

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th March, 2026

Website: <https://econferencia.com>

institutining institutsional mustaqilligini ta'minlash, qat'iy malaka mezonlarini joriy etish va intizomiy javobgarlik tizimini takomillashtirish borasida muhim ahamiyatga ega. Amerika Qo'shma Shtatlari modeli esa advokatlik faoliyatida raqobat muhitini shakllantirish, ixtisoslashuvni rivojlantirish hamda professional javobgarlik sug'urtasini joriy etish orqali tizim samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonuni.
- 2.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari (sud-huquq islohotlariga oid hujjatlar).
- 3.Bundesrechtsanwaltsordnung (Germaniya Federal advokatlar to'g'risidagi qonuni).
- 4.American Bar Association. Model Rules of Professional Conduct.
- 5.Luban, D. Lawyers and Justice: An Ethical Study. Princeton University Press.
- 6.Rhode, D. L. Access to Justice. Oxford University Press.
- 7.OSCE. Reports on strengthening the independence of the legal profession.
- 8.Xalqaro va milliy yuridik jurnallarda e'lon qilingan ilmiy maqolalar to'plami.